

Nr 393.

Av herr **Weibull**, *angående åtgärder, åsyftande att landets livsmedelsproduktion må göras mera oberoende av export.*

Uppgifterna om vår jordbruksexport 1931 föra tanken över på utsikterna för denna export under den närmaste framtiden. Visserligen intager vårt jordbruk den i förhållande till åtskilliga andra länders jordbruk gynnsamma ställningen, att den vida övervägande delen av dess produktion finner avsättning inom landet. Av vissa varor — främst smör, ägg och fläsk — uppstå dock ej ringa överskott att exportera. Det är därför av vikt, att dessa överskott kunna finna avsättning på främmande marknader till bästa möjliga priser, detta så mycket mera som i ej ringa utsträckning de i utlandet uppnådda priserna utöva ett avgörande inflytande på prisbildningen här hemma.

I ett läge som det nuvarande med dess överproduktion av livsmedel och därmed sammanhängande för producenten ruinerande priser på dessa, dess allmänna ekonomiska svårigheter för jordbruk och industri, dess passiva handelsbalanser och rubbade valutor samt alltjämt stegrade arbetslöshet är det icke ägnat att förvåna, att det ena landet efter det andra söker att med till buds stående medel isolera sig och i fråga om sådana varor, som det själv producerar, bilda ett slags ekonomiskt självhushåll. Tullar och tullförhöjningar, importförbud, importkvantiteternas begränsning genom s. k. kontingentering samt restriktioner vid tillhandahållande av valutor äro de medel, som härvidlag allmänt tillgripits. För vår exporthandel blir då frågan, huruvida vi inom den närmare tiden hava att vänta några nya eller utvidgade åtgärder av nyssnämnda slag från de länders sida, dit vår egentliga lantbruksexport för närvarande går.

Vår lantbruksexport har i de länder, dit den för närvarande går, d. v. s. Storbritannien och Tyskland, att kämpa en hård kamp med ett ständigt växande antal konkurrenter, vilka med all kraft och med stigande exportkvantiteter tränga sig in på marknaden, stundom med stöd av öppna eller förstuckna exportpremier. Under 1931 års elva första månader har t. ex. smörimporten till England jämförd med samma tid 1930 ökats med 57,000 ton, varav cirka 42,000 tons ökning kommer på Australien och Nya Zeeland samt cirka 12,000 ton på Ryssland. Importen av bacon till England har under samma tid ökats med cirka 100,000 ton, varav cirka 63,000 tons ökning från Danmark. Trots denna importökning av bacon från i runt tal 415,000 till 515,000 ton har England haft en till cirka 7 miljoner pund minskad utgift för bacon under 1931 än under 1930.

Från vår synpunkt förtjänar sålunda alldeles särskilt uppmärksammas konkurrensen i England med importen dit från de till det engelska »imperiet» anslutna länderna. Uteslutet är ingalunda, att England i sammanhållningens intresse kan finna anledning bereda dessa länder en företrädesställning på den engelska marknaden till förfång för annan, »oskyld» import. Vad framtiden i detta hänseende kan medföra blir måhända uppenbart redan i sommar vid den stora imperiekonferensen i Ottawa.

Det föreligger såsom ovan anförts en överproduktion, en omständighet som torde kunna avläsas i följande uppgifter beträffande *bruttovärdet* av det svenska jordbrukets vegetabiliska produktion, vilken utgjorde enligt av statistiska centralbyrån verkställda beräkningar

År.	Milj. kronor.
1925	1,206
1926	1,172
1927	1,081
1928	1,139 (preliminärt)
1929	1,063 »
1930	963 »
1931	874 »

Exakta uppgifter rörande den animaliska produktionens storlek och värde under olika år saknas. På grundval av vissa utav byråchefen i statistiska centralbyrån Höijer verkställda, på allmänna husdjursräkningen 1927 grundade beräkningar av produktionsmängderna utav vissa animalier i Sverige samt med hänsyntagande till sannolika förändringar däri under senare år, torde man emellertid kunna uppskatta värdet av producerade mängder mjölk, fläsk, ägg och nötkött — alltså de viktigaste animaliska jordbruksprodukterna — för år 1930 till sammanlagt cirka 900 miljoner kronor och för år 1931 till cirka 800 miljoner kronor.

Prisläget på smör, fläsk och ägg, av vilka betydande kvantiteter exporteras, regleras i stort sett av exportprisen. Av *smör* utgjorde utförseln 1931 omkring 19,600 ton mot nära 27,000 ton 1930. Medeltalet av det till mejerierna redovisade priset på runmärkt smör har under 1931 varit drygt 200 öre mot cirka 231 öre 1930. Av *fläsk* har under 1931 exporterats omkring 29,000 ton, d. v. s. cirka 1,000 ton mera än år 1930. Men medelpriset har under 1931 varit 60 öre per kilogram mot 95 öre år 1930. Utförseln av *ägg* år 1931 utgjorde omkring 51 miljoner stycken mot över 78 miljoner 1930. Tager man hänsyn jämväl till importen, som ökats från 7.5 miljoner stycken 1930 till 23.5 miljoner 1931, så befinnes exportöverskottet hava sjunkit från 70 miljoner till 26.5 miljoner. Detta förhållande kan förklaras endast av såväl ökad inhemsk konsumtion som minskad produktion — båda dera en följd av de låga äggprisen, som sjunkit från i medeltal 125 öre år 1930 till 108 öre 1931, allt per kilogram.

Den kris, jordbruket nu genomgår, är så mycket allvarligare och kan antagas hava så mycket längre omloppstid, som den famnar praktiskt taget hela världens jordbruk. Och denna kris, denna underkonsumtionskris, blir på jordbrukets område alltid svårare och långvarigare än inom andra näringar. Detta beror i sin tur bland annat på två omständigheter. *Konsumtionen* av jordbrukets produkter är till en början föga »elastisk» eller priskänslig, ty de människor, som överhuvudtaget ha en draglig levnadsstandard, täcka redan till mättnad sin efterfrågan på jordbruksprodukter, även om dessa bli billigare. Även om jordbrukets produkter sjunka i pris, ökas därför icke efterfrågan i motsvarande grad. Den andra krisförsvärande omständigheten ligger i själva *produktionens* bristande elasticitet eller priskänslighet. Innebördens däri är, att produktionen icke minskas väsentligt, även om prisen på jordbruksprodukter sjunka. En lantbrukare kan icke »slå igen», och han gör det heller icke, förrän han blir driven från sin gård. Han kan icke låta jorden ligga obrukad, ty då försämras själva jordkapitalet.

Den situation, som nu råder på marknaden för animaliska produkter, visar varthän det leder att under för vårt land specifika förhållanden ensidigt vilja driva fram jordbruket efter ett system, som kan vara lämpligt för Danmark, där jordbrukets *huvudsyfte* är export och huvudsakligen endast överskottet vid denna kan konsumeras inom landet, eftersom danskt jordbruk icke inom eget land har en köpkraftig inhemsk marknad likvärdig med Sveriges. För Sverige måste däremot jordbruksproduktionens huvudsyfte vara inriktat på att tillgodose behovet hos en betydande icke jordbruksidkande befolkning och exporten allenast avse *överskottet* på denna produktion. Det är under sådana förhållanden högst betänkligt, att detta överskott skall diktera priserna på den ojämförligt mycket viktigare hemmamarknaden och lika betänkligt är, att fodermedel importeras till ett värde av cirka 100 miljoner kronor och att animalier sedan med förlust exporteras till ungefär samma belopp.

Under sådana förhållanden är det av vikt att priserna på hemmamarknaden lösgöras från exportprisen, och detta blir så mycket nödvändigare som det allt tydligare synes framgå, att framtidsutsikterna för vår exportmarknad är synnerligen ovissa. Frågan uppstår då, vilka åtgärder som kunna tänkas bära vidtagas från statsmakternas sida, därest jordbrukets produktion måste inriktas efter självhushållsprincipen. Utsikterna härför torde för vårt land icke kunna anses dåliga, enär det torde kunna beräknas, att landets eget jordbruk lätt skall kunna tillgodose cirka 80 à 85 procent av vårt samlade livsmedelsbehov. Och fråga är, om det icke vore möjligt, att genom allsidig produktionsinriktning kunna tillgodose en ännu större del av livsmedelsbehovet.

I syfte att vinna klarhet om vilka åtgärder, som från statsmakternas sida bära vidtagas för jordbrukets främjande och dess utövares skäligen

bärgning, därest exportmarknaden av jordbruksprodukter i ännu större utsträckning än hittills skulle lamslås, hemställas,

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsam utredning, i vad mån och på vad sätt landets livsmedelsproduktion kan i högre grad än för närvarande göras oberoende av export, i avsikt att åstadkomma en allsidig inriktning mot vårt lands självförsörjning samt härutinnan framlägga förslag för riksdagen.

Stockholm den 22 januari 1932.

Harry Weibull.
